

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Роль інформації в управлінському процесі досить велика. Обмін інформації в суспільстві – це головний показник, завдяки якому можна судити про необхідність і потенційність цілісності її існування. Потік інформації, з яким кожен день зустрічається індивід, є складним, багаточисленним утворенням. Вивчення його структури призводить до аналізу взаємодії людей в процесі виробництва, передачі та використання інформації.

Роль информации в управленческом процессе достаточно большая. Обмен информации в обществе – это главный показатель, благодаря которому можно судить о необходимости и потенциальности целостности ее существования. Поток информации, с которым каждый день встречается индивид, представляет собой сложное, многочисленное образование. Изучение его структуры приводит к анализу взаимодействия людей в процессе производства, передачи и использования информации.

Role of information in an administrative process large enough. Exchange of information in society this main index due to which it is possible to judge about a necessity and potentiality of integrity of its existence. The stream of information, with which every day there is an individual, is difficult, numerous education. The study of his structure results in the analysis of co-operation of people in the process of production, transmission and use of information.

Ключові слова: інформація, інформаційні потоки, інформаційні ресурси, інновації, інноваційна діяльність.

Сучасний період становлення економічних відносин характеризується переходом до нової економічної моделі, головне місце в якій займають інформаційні технології, засновані на комунікаційних засобах та засобах обробки і збереження інформації. Інформаційні технології дають нам доступ до даних, що дозволяють глибше зрозуміти бізнес. Вони дають можливість діяти швидко і вирішувати такі завдання, які раніше були нездійсненними. Інформаційні технології і бізнес стають тісно взаємопов'язаними. Тобто, якщо управління інформацією і організаційна динамічність відігравали важливу роль навіть у традиційному управлінні організацією, то можна тільки уявити, наскільки зросла їх значущість в умовах сучасного інноваційного прогресу.

Перехід нашої країни до нових рівнів економіки поставив низку принципово нових завдань, найголовніше з яких – максимально ефективно використання нововведень та інновацій на підприємствах. Причому це актуально як для українського суспільства загалом, так і для кожного підприємства, фірми, організації. Але які б не були чудові ідеї, новітні технології, найкращі зовнішні умови, без добре підготовлених трудових ресурсів високої ефективності роботи добитися неможливо. Тому правильна оцінка трудових ресурсів, розумне їх використання, налагодження системи швидкої адаптації людей до кон'юнктури ринку, створення соціально-комфортних умов для самореалізації особистості стають першочерговими завданнями в діяльності поширення інновацій. Удосконалення інноваційної діяльності за рахунок мотивації праці персоналу фірми – актуальна і важлива тема, яка потребує подальшого

розвитку та дослідження. Значна кількість досліджень вітчизняних учених також присвячена проблемам інформаційно-інноваційної діяльності підприємств, а саме В.Амітан, О.Амоша, Ю.Бажал, Є.Бойко, П.Бондарев, А.Гальчинський, В.Геєць, М.Данько, Г.Добров, М.Кизим, С.Ілляшенко, А.Козаченко, А.Кредісов, В.Кредісов, М.Крупка, О.Лапко, І.Лукінов, Л.Нейкова, В.Онопrienко, М.Туган-Барановський, Д.Черваньов, М.Чумаченко, Н.Чухрай, В.Шинкаренко, Ю.Шкворець, А.Яковлев.

Отже, актуальність даної теми полягає в необхідності дослідженні інформаційного середовища, структури інформації, що надходить до організації у зв'язку з її вирішальним впливом на розвиток та ефективне функціонування організації. Розкриваючи поняття системи управління, ми доводимо роль та важливість інформації, її обробки, збереження, обміну інформацією для повноцінної і ефективної роботи підприємства.

Інформація — це документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі. На наш погляд, зазначене визначення можна адаптувати до змісту управління організацією. Інформація в управлінні організацією — це відповідним чином за документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі і які використовуються в управлінській діяльності [1, с.28-31].

Інформація як категорія розуміється як діяльність щодо одержання, використання, поширення інформації у певному соціальному середовищі. Причому така діяльність може здійснюватися свідомо і підсвідомо, цілеспрямовано і без чіткого визначення мети.

На нашу думку, до поширення відомостей, даних, знань більше підходить категорія «інформування». Наприклад, зазначений зміст інформації визначається у Законі України «Про друковані засоби масової інформації (пресу)» (1994) та іншому законодавстві щодо засобів масової інформації.

У теорії управління соціальними системами зазначений аспект інформації знаходить вираження також у категорії «комунікація». Так, М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі пропонують таке визначення: «Комунікація — це обмін інформацією, на основі якого керівництво отримує відомості, необхідні для прийняття ефективних рішень, і доводить прийняті рішення до працівників організації» [4, с.122].

З погляду теорії інформації та теорії операцій комунікація розглядається як складний дискретний динамічний процес, що здійснюється у формі взаємопов'язаних послідовних кроків, які можна розглядати як умовно автономні операції. У контексті теорії управління соціальними системами та когнітології кожен з кроків (операцій) комунікації виступає елементом управлінської діяльності, який потрібен для того, щоб зробити думки учасників суспільних відносин зрозумілими один одному. Кожен крок (операція) у

суспільних інформаційних відносинах — це поступ до наступного пункту взаємовідносин. Якщо будь-який учасник процесу управлінських відносин (особливо керівник як суб'єкт управління) буде недбалим і не думатиме про те, що робить, зміст управління може бути втрачений.

Щодо організації управління підприємством, під інформацією розуміють також множину повідомлень, тобто відомостей про стан системи управління в конкретний момент часу, в просторі, тобто різних факторів, що впливають на цю систему. У цьому контексті інформація в управлінні соціальними системами розглядається як дискретна категорія, статичну сутність якої слід розглядати з діалектичних позицій, у ряді категорій «минуле — сучасне — майбутнє» [5, с.96-99].

З точки зору теорії управління організацією як науки, інформація — це результат аналітико-синтетичної обробки даних щодо об'єкта управління [6, с.53]. Така обробка здійснюється переважно свідомо. Хоча на рівні мистецтва управління інформація може бути результатом евристики — підсвідомої обробки відомостей щодо об'єкта управління.

У зазначеному контексті, наприклад, для однієї людини як суб'єкта управління певні конкретні дані стають інформацією, для іншої — ні. Таким чином, інформація має переважно порівняльний характер. Вона складається тільки з нових відомостей, які оцінюються користувачем як корисні знання. Із загального потоку даних вилучаються тільки відомості, які потрібні для певного користувача, зрозумілі йому і зменшують його ентропію, а саме невизначеність. Інші дані утворюють так званий у теорії інформації шум.

Тож можна зробити висновок, що інформація в управлінській діяльності пов'язана з процесом регулювання не лише через властивості самого права як виду соціальної інформації, але й через рівень інформаційного забезпечення тих чи інших правомірних дій, тієї чи іншої організаційної діяльності.

Загальне, абстрактне визначення категорії «інформаційний ресурс» подається у законодавстві. Інформаційний ресурс — сукупність документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо) [8, ст. 1]. Проте зазначене визначення не має системних ознак, а саме відповідним чином упорядкованості. Сукупність не створює системи.

На наш погляд, категорія «інформаційний ресурс» має такий зміст, що впливає з позицій системного підходу. Інформаційний ресурс — це відповідним чином упорядкована множина об'єктивізованих відомостей, даних, знань у формі документів та в інших носіях інформації, у тому числі в конкретних людях, що створюють інформаційні системи у бібліотеках, архівах, банках даних і призначені для використання у суспільних відносинах. Окремі види інформаційних ресурсів визначаються на рівні законодавства.

Інформаційні ресурси науково-технічної інформації — це систематизоване зібрання науково-технічної літератури та документації (книги, брошури, періодичні видання, патентна документація, нормативно-технічна

документація, промислові каталоги, конструкторська документація, звітна науково-технічна документація з науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, депоновані рукописи, переклади науково-технічної літератури і документації), зафіксовані на паперових чи інших носіях [7, ст. 1].

Інформаційні ресурси спільного користування — це сукупність інформаційних ресурсів державних органів науково-технічної інформації, наукових, науково-технічних бібліотек, а також: комерційних центрів, фірм, організацій, що займаються науково-технічною діяльністю і з власниками яких укладено договори про їх спільне використання [7, ст. 1].

Оскільки керована система — сфера застосування управлінських дій, як правило, перебуває за межами організаційної системи, то значна частина інформації про її стан може бути отримана лише в процесі активного й цілеспрямованого пошуку з боку структурних підрозділів організаційної системи управління [5, с.129]. Таким чином суб'єкти організаційної системи управління передусім самі активно організують пошук інформації, формуючи тим самим власні інформаційні ресурси. Звичайні загальноприйняті засоби і канали отримання інформації (такі, як листи і повідомлення громадян, громадських і державних організацій, повідомлення преси, радіо) стають недостатніми.

Так, для успішної організації управління діяльністю боротьби зі злочинністю правоохоронним органам як суб'єктам управління треба організувати активний пошук та виявлення інформації про здійснені та підготовлювані злочини, про осіб, які їх вчинили чи можуть вчинити, злочинців, які ховаються від правосуддя.

Відомо, що будь-яке управлінське рішення приймається не тільки на основі та залежно від характеру інформації про керовану систему. Його вибір визначається також природою керівної інформації, яка міститься в нормах, що регламентують діяльність відповідних органів управління соціальною системою (наприклад, державних органів). У державному управлінні, наприклад, рішення про методи, способи, засоби дії на керовану систему приймаються на основі інформації про неї й відповідно до управлінської інформації нормативного характеру. У цій взаємозалежності закладені передумови та гарантії прийняття оптимальних рішень у рамках принципів і вимог законності.

Функціонування будь-якої організації (урядової, бізнесової, суспільно-політичної структури) прямо і безпосередньо залежить від системи збирання, обробки й аналізу інформації. З одного боку, інтереси ефективної роботи організації потребують інформаційного забезпечення свого функціонування на основі отримання інформації ззовні, оскільки організація в разі виникнення зовнішніх загроз мусить адекватно на них реагувати.

З іншого боку, потрібно відстежувати і внутрішні комунікаційні процеси, які дозволяють робити висновки про стан «здоров'я» організації з точки зору збереження її організаційної єдності та ефективного функціонування.

Отже, під час організації роботи будь-якої структури виникає безліч проблем, пов'язаних з побудовою інформаційних потоків, які потрібно "замкнути" на згаданий центр прийняття рішень. При цьому бажано врахувати, що інформування, скажімо, президента має бути таким, щоб він отримував справді найважливішу інформацію в необхідних для роботи обсягах. Але водночас не можна допустити, щоб він «захлинувся» в потоках несуттєвої інформації.

Інноваційна діяльність пов'язана з трансформацією наукових досліджень і розробок, винаходів, відкриттів у повноцінний продукт або новий технологічний процес, які впроваджуються у виробничий процес, або в новий підхід до соціальних послуг. Інноваційна діяльність передбачає створення цілого комплексу наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, які у своїй сукупності ведуть до створення інновації «під ключ», тобто повністю готової до реалізації на ринку.

Інноваційна діяльність у повному обсязі має комплексний, системний характер і охоплює такі види роботи, як пошук ідей, ліцензій, патентів, кадрів, організацію дослідницької роботи, інженерно-технічну діяльність, яка об'єднує винахідництво, раціоналізацію, конструювання, створення інженерно-технічних об'єктів, інформаційну та маркетингову діяльність. Усе це створює прогресивні умови для інноваційного розвитку та активізації інноваційних процесів. Тобто, інноваційна діяльність розглядається як сукупність робіт, які виконуються певними організаційними структурами від зародження ідеї, її розроблення і до комерціалізації в умовах конкуренції [3, с. 69-71].

Слід зазначити, що інноваційна діяльність, як і будь-яка інша, потребує організаторських здібностей. Упровадження інновації у життя — складна і цілеспрямована праця, яка покладає на виконавців додаткові обов'язки, – бути завзятими і наполегливими. Якщо ці якості відсутні, то ніякий талант і ніякі знання не допоможуть. У світовому економічному просторі формується нова парадигма зростання на базі використання знань та інновацій як найважливіших економічних ресурсів. Таким чином, модель дифузії нововведень на макрорівні безпосередньо залежить від створення державою економічних, організаційно-правових та соціальних умов, через певну фінансово-кредитну, податкову, патентну, амортизаційну та іншу політику, яка стимулює як створення, так і впровадження, швидке поширення новацій. Звичайно, до різних товарів, технологій, соціально-економічних умов застосовуються різні варіанти інноваційної політики з точки зору її спрямованості і впливу на соціально-економічні процеси. До того ж під час дифузії нововведень необхідно брати до уваги можливість адаптації соціально-економічного середовища до певних циклічних змін.

Друга модель поширення інновацій характеризує внутрішньоорганізаційний шлях нововведення в окремо взятому підприємстві [2, с. 66-67]. Упровадження інновації є завжди складним процесом для будь-якої організації, що

зумовлюється невизначеністю, яка пов'язана із самим нововведенням: недостатньою інформацією про нього і його прибутковість, особливо на ранніх стадіях дифузії. Оцінити відносні переваги інновацій на ранній фазі їх дифузії особливо важко тоді, коли мова йде про радикальні нововведення. Тому значна кількість виробників, як свідчить практика, не завжди йдуть на ризик і віддають перевагу зниженню витрат виробництва за рахунок використання ресурсозберігаючих технологій та модернізації продукції.

До основних видів нововведення на підприємстві можна віднести інновації продукції; технологічних процесів; персоналу; управлінської діяльності. Основу інноваційної політики на промислових підприємствах різних галузей становлять саме інновації продукту. Вони є вирішальними з точки зору призначення підприємства — забезпечувати певні потреби суспільства. Але необхідно враховувати при цьому зв'язок з іншими видами інноваційної діяльності, бо продуктові інновації спричиняють нововведення технологічні, персоналу та управлінської діяльності. Останні, в свою чергу, забезпечують успішну та ефективну реалізацію продуктових інновацій.

Організація з інноваційною діяльністю є відкритою науково-виробничою системою, якій притаманні всі ознаки систем, а саме: цілеспрямованість, єдність, взаємозалежність і взаємозумовленість усіх елементів; відносна стійкість і впорядкованість: неперервність розвитку, складність, подільність, імовірнісний характер результату інноваційного процесу, оскільки поведінка економічних систем до певної міри невизначена, адже прогнозування чинників зовнішнього середовища не детерміноване.

Нововведення насамперед розглядаються поряд з прибутком як найважливіше організаційне завдання. При цьому необхідно пам'ятати, що всяке нововведення веде до порушення усталеності системи організації, викликає в ній внутрішнє напруження й опір змінам. Спеціалісти у сфері інноватики вказують на певну суперечність між функціонуванням організації та її змінами. Функціонування передбачає циклічне відтворення певних дій, результатів, яке може бути ефективним за умови стабільності цілей, структури, складу системи організації. Будь-яке нововведення вносить зміни в параметри системи, порушує її рівновагу та викликає опір працюючих, суперечності між цілями і стабільністю організації та її змінами. Причини цього явища криються в інерції поведінки організації.

На думку фахівців, інерційність поведінки й організаційний консерватизм скоріше норма, тоді як повне схвалення нововведення – виняток. Більшість організацій прагнуть зберегти звичний стан і відкинути незвичне. Загальний ефект такої поведінки характеризується як «опір змінам».

Так, з метою подолання опору нововведенням вищий рівень управління в організації розробляє чітку інноваційну політику, яка передбачає такі дії, як формування самостійних дослідних підрозділів, творчих, проектних груп, що розробляють і впроваджують інновації.

Отже, у процесі відбору ідей і проектів виявляється певна взаємозалежність між організацією як суб'єктом реалізації нововведення та характером нововведень. Самі по собі нововведення часто потребують, з одного боку, гнучкої корпоративної політики, децентралізації і мобільності організаційних структур, з іншого — взаємодії всіх служб, що працюють над оновленнями. Так, проблеми, що виникають під час упровадження нововведення в процес роботи підприємства, вирішуються шляхом узгодження суперечностей між характером нововведення та підприємством.

Список використаних джерел:

1. Виноградський М.Д. Менеджмент організацій [Текст] / М.Д. Виноградський, А.М. Виноградська, О.М Шканова. – К.: КНТЕУ, 2002. – 595 с.
2. Дубич К. В. Основи теорії управління та менеджменту [Текст] / К.В. Дубич – К.: «Пектораль». – 2005. – 104 с.
3. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: Навчальний посібник. [Текст] / Ілляшенко С.М. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 278 с.
4. Мескон М. Х. Основы менеджмента [Текст] / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури [Пер с англ.]. – М.: Дело, 1992. – 702 с.
5. Осовська Г. В. Основы менеджменту: практикум : навч. посібник [Текст] / Г.В.Осовська, І.В.Копитова. - К.: Кондор, 2005. - 580 с.
6. Стадник В. В. Менеджмент: Посібник [Текст] / В.В. Стадник, М.А. Йохна — К.: Академвидав, 2003. — 464 с.
7. Про науково-технічну інформацію : Закон України. – №2938-VI (2938-17). – від 13.01.2011 // Відомості Верховної Ради. – 2011. – №32. (зі змінами і доповненнями). Електронний ресурс. – [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>
8. Про національну програму інформатизації : Закон України. – №2289-VI (2289-17). – від 01.06.2010 // Відомості Верховної Ради. – 2010. – №33. (зі змінами і доповненнями). Електронний ресурс. – [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>